

ՊԱՅՄԱՆՔ

Թէ Կ. Պոլսոյ եւ թէ գաւառացի համար
Տարեկան դին 180 դշ
Վեցամսեայ » 90 »
Իւրաքանչիւր թուոց դին
Մեծ թերթ 40 վր.
Փոքր » 10 »
Ծանուցման տողը մէկ անգամի հա-
մար 2 դուրոշ, երկու անգամի հա-
մար 60 փարսյ, աւելի անգամնե-
րու համար 40 փարսյ :

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԻՍՂԱՐԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրու դայանդ քաղցրից ճանրու
ճախըը խմորալոթեան վրայ է :
Իրադրոյս վերաբերեալ համակ
կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմորալոթ
— Տնօրէնին պիտի ուղարկի, Կ. Պո-
լս. Չիկիլի խան, Մասիսի գրասեն-
եակը :
Ճանրու ճախըը չլծարուած նե-
մակ չընդունուի :

ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ

ԻՍՂԱՐԱԿԱՆ

Վիթթօր-Նուարի մահուան եւ Ռօշ-
Ֆօրի դատին վրայ փարեղի մէջ յիշա-
փիտական յուզմունքը տակաւին կը շա-
րունակէ եւ նոր յուզմունքներ ալ ան-
պակաս են : Քրէօզո գաւառին մէջ Նան-
քային գործաւորները գործ երկին դադ-
րեցուցած ըլլալով կառավարութիւնը
խիստ միջոցներ ձեռք առաւ խաղաղու-
թիւնը վերահաստատելու : Այս դէպքին
վրայ Օրէնագիր ժողովին մէջ վիճարա-
նութիւն ծագելով, Պ. Նազիբու երես-
փոխանը կարծիք յայտնեց թէ քրէօզո
գործը իր կողմէ կրնայ ծանր արեւնհե-
ղութեան պատճառ ըլլալ : Երբ թին
գործոց պաշտօնեայն անոր պատաս-
խանելով ըսաւ թէ 3000 զօրք ճան-
քած էր ի քրէօզո, որպէս զի բարե-
կարգութիւնը պահպանելու եւ գործա-
ւորաց ազատութեան պաշտպան կե-
նան : Պ. կանպէթիա այս պատաս-
խանէն գոհ չըլլալով կառավարութիւնը
մեղադրեց պարծեալ. ուստի Պ. Նազիբ
— Օրէնագիր խորհրդի սկսելով յայտարար-
աբարութիւն ըսաւ թէ անն անդամ
որ կառավարութիւնը բարեկարգու-
թեան վրա վերան վրայ լուր առնու,
զըզուութեան միջոցներ ձեռք առնե-
լու պիտի վաճի, եւ եթէ արդու
ծագի պիտի դադէ : քրէօզոյի դէպ-
քին մէջ գործէ դադրող բանուորնե-
րը ապօրինաւոր բանութիւն կը գոր-
ծադրեն, որպէս զի մէկը չ'կարենայ
գարձեալ գործի սկսել. « ուստի ըսաւ,
եթէ կառավարութիւնն այսպիսի քի-
թացքի մը վրայ անտարբեր կենար,
ընդհանրապէս մասը զայն պիտի ամբաս-
տանէր թէ գիտնալով որ պիտի խաւա-
թիւն ծագի, առաջընտանելու անխիղճ
գանուեր է : քրէօզո բազմաթիւ զօրք
յիկելով մեր միակնդատակը խաւա-
թեան առաջըն առնու էր մեծ գրե-
թաղութիւն մ'արդեւու էր : »

Իսկ Պ. Ռօշֆօրի գտող յունի 22 ին
տեսնուեցաւ ոստիկանութեան ատես-
նին առջեւ : Տէրութեան փաստագրա-
նքն ըսաւ որ թէպէտ զբոյց մ'ելած
էր թէ կառավարութիւնը ծանրագոյն
աստիճանի պատիժ մը պիտի պահան-
ջէ, բայց իրողութիւնն այնպէս է,
ըսաւ. կառավարութիւնը կը վաճարի
միայն որ օրէնքը յարգել տայ : Ինչ-
պէս արդէն հետագի իրն ալ ծանուցած
է, Պ. Ռօշֆօր 6 ամիս բանտարկու-
թեան եւ 3000 ֆրանք տուգանքի, եւ Պ.
Բասթալըրոսէ 6 ամիս բանտարկու-
թեան եւ 500 ֆր - տուգանքի դա-
տապարտուեցան : Այս պատիժը, Պ.
Ռօշֆօրի վրայ ծանրացած քաղաքա-
յին պատերազմը զրգռեալ ամբաստա-
նութեան հետ բաղաւաղեց, այնչափ
թիւթեւ է որ շատերը զայն ծագրելի
կը համարին : Այսու ամենայնիս այս
թիւթեւ պատիժն անդամ գծաւորու-
թեամբ կրցաւ գործադրուիլ : Պ. Ռօշ-

Ֆօր, որ կը շարունակէր Օրէնագիր
ժողովը նկատեալն ներկայ գտնուիլ
իրեն ներստիտան, փետր. 7 ին ձեռ-
բակալ եղաւ, եւ իր կառավարներն
ապստամբութեան փորձ մ'ընելով,
ոստիկանութեան զինուորները զանոնք
ցրուեցին, բայց իրենցմէ մէկն ալ չա-
րտաչար վիրաւորեցաւ :

Պատժոյն մեղմութիւնը կրեւելի որ
Պ. Ռօշֆօրի ալ զարթոյթը շարժած է,
քանզի Մարտի յետեղի մէջ այնպէս կը
դրէ :

« Ինչո՞ւ համար վեց ամիս եւ ոչ
քան տարի բանտարկութիւն. ինչո՞ւ
համար 3000 եւ ոչ 5000 ֆր. տուգանք :
Ասիկա ճիշդ անոր կը նմանի եթէ
պաշտօնեայնը գուժարեալ ժողո-
վըդեան ըսէին. դուք պէտք է որ
մեր գանուած վիճակն ուշադրու-
թեան առնուք, քանզի ուրիշ կերպիւ
անկարելի է որ երկապարտանութեան
պատեանք դնէք : Մեք քաջութիւն
չունինք հասարակային կարծեաց
դէմ կենալու, որ մեր վրայ խաղի
կը հսկէ, եւ այս պարագայից մէջ
կարծենք վեց ամիս բանտարկու-
թիւն մ'ամեն գծաւորութիւն կը լու-
ծէ : Ասոր վրայ 3000 ֆրանք ալ տու-
գանք կառուցենք, որպէս զի մեր բըռ-
նած կէտէն ետ գարձած չհամարուինք,
եւ ահա այսպէս գործը կը վերջացը-
նենք. » Այս վճիռը հանդարտութեամբ
եւ առանց կրից կը խեղէ հետեւ, վրաս
այս ազդեցութիւնն ըրաւ : Ես ապը-
տամբութիւն գրգռելու մտաւտա-
նութեամբ դատի կոչուեցայ : Ասկէ
ծանր յանցանք չկրնար ըլլալ պաշտ-
ոնեայն աչքին առջեւ, մանաւանդ որ
ժողովուրդն ալ անոնց կառավարու-
թեան ներքեւ այնչափ գոհ է եր-
ջանիկ է : Որպիսի որ պաշտօնեայնութիւն
մ'իր անկարողութեան վրայ համադ-
ւած ըլլայ, ասկէ դատ յայտարարու-
թիւն չկրնար ընել թէ ժողովուրդն
իրմէ գոհ է, քանզի թէ որ այս հա-
մարումը չունենայ, յանցաւոր է եւ
թէ իր պաշտօնն ուրիշներու չյանձ-
նէ : Այս սկզբունքն ընդունելով կամ
եւ ժողովուրդը յայտարարութիւն
գրգռած եմ, կամ ո՛չ : Եթէ իրօք ես
այս եղեւր գործած եմ, այսինքն ա-
մենասիրելի կառավարութիւն մը կոր-
ծանելու նպատակով. շանացի կամ
ֆարսիկի վաղոցներն արեամբ լըրնել,
վաճառակաւնութիւնը խանդարել, հա-
տարակալ զրացումը վրա թել, օտա-
րազի ուղեւորները հետացնել, ահա
բոլոր եւ նոյն իսկ ամենէն աւելի նե-
րողամտ գաղղիացոց դիմելով կը
հարցրեմ թէ վեց ամիս բանտարկու-
թեան վճառ մը ընկերութեան դէմ
եղած լինումն քի եւ սպառնալից ազ-
գրեմն առնելու երկեր կատարելու գա-
ւառ մը խաղալ է : Այս պատիժը
3000 ֆրանք տուգանքի հետ չկրնար
այս պարագայից մէջ արժանաւոր պա-
տիժ մ'ըլլալ : Ուստի երբոր ես յան-

ցաւոր կը համարուիմ, իրաւունք ու-
նիմ պահանջելու որ ինձի տրուի ըր
պատիժը 20 տարուան շղթայակալ
աշխատութիւն ըլլայ :

Խիստ արտաքայ կարգի եւ նոյն
իսկ ինձ համար լինումնայլը բան մ'է
որ այն կառավարութիւնը, որուն ես
բնաւ ներողամտութիւն ցոյց չ'տուի
ինձի այնչափ ներողամտ ըլլայ : Բայց
եթէ ստոյգ որ ես ապստամբութիւն
գրգռած չ'եմ, ինչո՞ւ համար իմ վրաս
եղած ամբաստանութիւնը բառնալու
վճիռ չ'արուեցաւ : Վեց ամիս բան-
տարկութիւնն ինչ բանի կը ծառայէ
եւ ուրիշ կ'առնուի այս : Բարձր այս
դատը բացատրելու միակ եղանակն է
հետեւեալ կերպիւ մեկնել տրուած վը-
ճիւրը. « Նկատելով որ եթէ Ռօշֆօր
քաղաքացին իրօք ապստամբութեան
գրգռու ըրած ըլլար, պէտք էր որ նա-
ւարանի մշտնջեան աշխատութեան
դատարարուէր, բայց այնպիսի գըր-
գիւր մ'ըրած չ'ըլլարու համար ասեա-
նքն անոր վեց ամիս բանտարկութիւնը
կը վճառէ : »

Գծնալի իր սիւնէլ լրագրիւր պատ-
ժոյն մեղմութեան այս պատճառը կու-
տայ թէ Պ. Ռօշֆօր թէպէտ Մարտի յե-
տեղի յունիսը 11 ի թուոյն մէջ ապը-
տամբութեան գրգռու տուած էր, բայց
յունիսը 12 ին վիթթօր-Նուարի թագ-
ման առթիւ ժողովուրդն ի խաղաղու-
թիւն յորդորած եւ ազմուկին առաջ-
քնն ինքնին առած էր : Գաղղիական
միւս թերթերն ալ այս նկիւթիս վրայ
այլ եւ այլ դիտողութիւններ կ'ընեն,
եւ Ռօշֆօրի դատապարտութիւնը ու-
մանք յարմար, եւ ոմանք ալ անյար-
մար կը համարին, ըստ իւրաքանչիւր
լրագրի միամտաց : Բայց այս տարբեր
կարծիքները մի առ մի յառաջ ընելու
անօգուտ կը համարին :

Մենի տասնիկամութեան ատեսնը
Ռօշֆօրի խմորալոթեան Պ. Մալե-
րին, վէրժօրէլ եւ Բլեման, եւ նոյն
թերթին տպագրիչ Պ. Վալէ անուն
անձերն ալ գտնուց, որք նմանապէս
ապստամբութեան գրգռելու եւ կայ-
սեր անձին դէմ լինումն քր ըրած ըլ-
լալու ամբաստանուած էին : Ասոնց ա-
ռաջինը 3 ամիս բանտարկութեան եւ
1000 ֆրանք տուգանքի, երկրորդը
եւ երրորդը վեց վեց ամիս բանտար-
կութեան եւ 1000 ֆրանք տուգան-
քի, եւ չորրորդը 500 ֆրանք տուգան-
քի դատապարտուեցան : Երկրորդ-
դատի մը մէջ ալ նոյնպիսի ամբաստա-
նութեամբ Մալերին, Վալէ եւ Ֆե-
լիքս—Բիա դատապարտութեան վը-
ճիւր առին, եւ այս վըրջնայն պատիժն
է 6 ամիս բանտարկութիւն եւ 1000
ֆրանք տուգանք : Այս դատարան
չափն մէջ ամբաստանալովը ներկայ
չ'գտնուելով, ինչպէս ըրած էր նաեւ
Պ. Ռօշֆօր, ատեսնն ի բացակայու-
թեան ամբաստանելոց իր որոշումը
առաւ :
Օրէնագիր ժողովը մէջ մեծ վի-

ճարանութիւն մ'եղաւ առեւտրական
ազատութեան վրայ : Պ. Թիէր երկար
ճառ մը խօսեցաւ պահանջելով որ կա-
ռավարութիւնն օտար երկրէ դացած
արուեստական բերքերու մի եւ նոյն
գիւրութիւնը չ'ընծայէ, ինչպէս պարտ-
քնն է ալ ներքին արտադրութեան :
Իրեն պէս շատերն ալ ինքնուրոյն որ
Մեղղիոց հետ կը բռնած առեւտրական
դաշնադրութեան տանաւեայ պայ-
նագրով լրանալուն վերջ տրուի :
Բայց մեծագոյն մասն որոշեց որ առ-
պիժ մ'իշեալ դաշնադրութեան ձեռք
չը դարնուի :

Խաղաղութեան իրարմ Մարտի կա-
ռավարութեան հետ իր յարաբերու-
թիւնը դադրեցուց : Ասոր վրայ չ'պա-
րալթարի քրոնիքը լրագրին մէջ հե-
տեւեալ տեղեկութիւններ կը գտնենք :

Մուսթաֆա Տուքայի անուն Մա-
րիտանցի վաճառական մը Մարտի
Միւլէյ Սպարիւր—Բահան կայսրին ար-
տօնութիւններ առած էր : մանաւանդ
մաքսային, եւ վերլապէս, կերելի որ
բողոք հարստութիւն շահելով թան-
ճեր քաղաք էր : Իր Համիտ անուն
երկայրը որ իր գործերուն մէջ էր,
Մուսթաֆայի մահունէն (1859) հետեւ
անոր տեղ յաջորդեց անոր Մէհմէտ
անուն որդւոյն հետ : Մէհմէտ Տուքայի
խաղաղ հայատակ էր բայց Մարտի
կառավարութեան ունեցած պարտու-
համար Ֆէսի մէջ բանտարկուե-
լով, իւր օտար հայատակութիւնը
թողլով միայն կրցաւ ազատիլ : Աս-
կայն բանտէն երեւէ ետեւ գարձեալ
խաղաղ պաշտպանութեան ներքեւ
մտնելու ընդ, եւ խաղաղ դեպքանը
զայն չ'կրնալով ամիջապէս ընդունիլ,
յորդորեց որ Ֆիթրէյցա երկայր եւ հնի
իր հպատակութիւնը նորոգէ : Նոյն
միջոցներուն Տուքայի մէջ գործակա-
տարը Պէն—Հաղա անուն Սպարիւր
Մեթիս քաղաքը մարդասպանութիւն
մ'ըրաւ, եւ Մարտի սպանական
դեպքանն ալ Տուքայի դէմ ուն-
ենալով զայն ալ գործին մէջ խառ-
նեց եւ հատուցում պահանջեց Մա-
րտի կառավարութեան, որ վաճայ
բանտարկել զՄէհմէտ Տուքայի : Այս
վըրջինն խաղաղ արտութեան պաշտ-
պանութիւնը ինքրած ըլլալով, այն ալ
դեպքանին հրաման տուաւ պէտք ե-
ղածն ի գործ գնել : Բայց Մարտի ար-
տաքին գործոց պաշտօնեայն պատաս-
խանեց թէ Մէհմէտ Տուքայի խաղաղ
հպատակութիւնը ժամանակաւ թո-
ղուցած ըլլալով դեպքանը զայն պաշտ-
պանելու իրաւունք չ'ունի : Վէճը մեծ-
նալով խաղաղ դեպքանն իր յարաբե-
րութիւնը դադրեցուցեր է, բայց
խնդիրը մասնաւոր ըլլալով յուսալի է
որ չուտով լուծուի մը կրնայ գտնել :
Մէհմէտ Տուքայի հպատակութիւնն
որոշուեալն պէտք գծաւորութիւնն ալ կը
վերստայ, եւ թէպէտ Մարտի կառա-
վարութիւնն անոր նկատմամբ կանա-

հաճ ընթացք մը բռնած է . բայց կե-
րեւի որ Յուսարի տունը յիշեալ կա-
ռավարութեան օճեցած պարտքը վը-
ճարելու դժուարութիւններ հանելուն
պատճառաւ . մնալ խառութիւն բա-
նեցնելու առիթ գտեր է :

Ահաւասիկ վիճենայի արքայակո-
պոս Կարգինալ Ռոսիէրի եւ ուրիշ
Պերմանայի եւ Հոնդարացի եպիսկոպո-
սայ կողմէն անսխալապէս թեման ըս-
կըրունքին գէտմառ Ս . Պատն մատուց-
ուած ուղերձը , զոր մեր երեքշաբթի
աւուր թերթով յիշած էինք :

Սրբազնատուր հայր .
Տպեալ թուղթ մը ձեռքերնիս ան-
ցաւ , որ բնդհանրական ժողովոյ հարց
ստորագրութեան ներկայացեալ ու-
ղերձի մը բնագիրը կը պարունակէ :
Այն ուղերձը կը հրաւիրէ զժողովն ,
որպէս զի հաճի Հոռոնոյ փահանայա-
պետին իր առաքելական զօրութեամբ
ըզրը աշխարհի հաւատացեալ համար
ի հաւատոյս եւ ի բարի վարս վճիռ-
տաւու գերագոյն եւ հետեւաբար
անսխալ իշխանութիւնը վաւերացնել :
Անշուշտ զարմանք կը պատճառէ տես-
նել որ հաւատոյ վարդապետները
դատը լսելէ առաջ կը հրաւիրուին որ
արուսիք վճռոյն նկատմամբ իրենց ըս-
տորագրութեամբ կնքեալ յայտարար-
ութիւն մը հաստատուին : Բայց այս-
պիսի կարեւոր գործի մը մէջ խորհե-
ցանք թէ պէտք է առ ձեռք դնենք ,
Սրբազնատուր հայր , որ ի ֆրիստուէ
ոչխարքն ու դառնքն արածելու պաշ-
տօնը ընդունած ըլլալով , Տեառն մե-
րոյ արեամբ գնեալ հոգւոյ ջերմե-
ռանդ խնամքն ունիք , եւ ձեր հայ-
րական գործակնք աննոց պառնա-
ցող վտանգները կը մտածէք :

Այստաւ այն ժամանակներն երբ Ա-
ռաքելական աթոռոյ իրաւունքը կտա-
կածի երեքարկայ կաթիլներ կը գլու-
նուէին : Չկայ կաթիլի մը որ չճանչէ
թէ բնդհանրական ժողով մը չ'ընտր
առանց Ս . Պետրոսի յաջորդին , տիե-
զեբական եկեղեցին ներկայացնել .
ամենն ալ ամենամեծ փութով կը հը-
նարանդին Ս . Սթեփանոսի հրամանաց :

Այն դատ Տրիդենտեան ժողովն
ալ բարեխիտ հաւատացեալ Հոռոնոյ
կան ջրահանայապետին իշխանութեան
վրայ անհնալիք դաւանութիւնը որո-
շած է :
Նոյնպէս նաեւ Ֆրոնկֆուրտի ժողո-
վին այս կէտիս վրայ առած վճիռը
որտեք է որ թէ իր լրութեան եւ թէ
իր մտաւոր յոյժումաց մէջ պահպան-

ուի . քանզի Հաւան եւ Յոյն եկեղեց-
եաց երկուստեք համաձայնութեան
արդարաւէն է , եւ թէ ճշմն մեր ար-
ժանի համարի իւր գլխութեան աչքն
այնչափ չարեաց ներքեւ հեծող Սրե-
ւելից վրայ դարձնել , այն վճիռը վե-
րանորոգելի միութեան հիմ պիտի ըլ-
լայ :

Հարկ կը համարենք յաւելուլ թէ
նեղից փոթորիկն մէջ եկեղեցին նոր
պատերազմ մը պիտի մղէ այն անձանց
դէմ որ կրօնի դէմ կը մարտնչին , իւ-
րեւ մարդկային սեռին փաստաբար բա-
նի մը , պատերազմ մը որ անցեալ դա-
րոց մէջ երբէք չուած էր . այնպէս
որ յարմար չ'իժուիք Տրիդենտեան
հարց հրատարակած էն աւելի վարդա-
պետութիւններ ալ կաթիլի ազգաց
որք արդէն բարեւոյց այնչափ որո-
գայեցնելէն փորձութեան մէջ կրնան
իյնալ :

Մնաց որ , ինչպէս ըսած է Պէլլար-
միոս* բարեկամ ինչ եկեղեցւոյ հետ ,
« հաւատոյ սահմանները զլրատուա-
պէս առաքելական աւանդութիւննե-
րէ եւ ինքեղեցւոյ հաւանութիւնէն կա-
խում ունին » եւ տիեզերական ժողով
մը համարեն եկեղեցւոյ զգացումը ճան-
չելու ամենէն կարճ ճանքն է . բայց
եւ այնպէս , այն ամենապարզապէս ժո-
ղովէն , զոր առաքելները ձերբառն
հետ գումարեցին երուսաղէմաց մէջ ,
մինչեւ ինչիւր ժողովը , մասնաւոր եկե-
ղեցեաց մէջ մուտ դոտած անթիւ մա-
րութիւններ պատժուեցան ու չիլան
Ս . Պետրոսի յաջորդայ վճիռներովը ,
որպէ համարեն եկեղեցին հաւանութիւն
առաւ : Տարակոյս չկայ որ ամեն բա-
րեպաշտ քրիստոնէսք պարտաւոր են
ճշմարտապէս հնազանդիլ առաքելա-
կան աթոռին վճռոցը : Ասկէց դատ ,
ներհան եւ բարեպաշտ անձնք կու-
տայանն թէ ինչ որ դերագոյն քա-
հանայապետը կը վճռէ ի դահլիջի
հաւատոյ եւ վարդա վերաբերեալ իրաց
վրայ , անթիւսելի է , մինչեւ անդամ
եթէ եկեղեցեաց հաւանութիւնը որ
եւ է կերպիւ յայտնուած չըլլայ :

Սակայն ներքին չ'ուրութեամբ անց-
նել , որ մեծ դժուարութիւններ ալ
կան յառաջ եկած եկեղեցւոյ հարց
խօսքերէն ու դարձերէն՝ որք պատ-
մութեան վաւերական յիշատակարան
ներուն մէջ գրուած են , եւ նոյն
ինչ կաթիլի վարդապետութիւնէն :
Մինչեւ որ այն դժուարութիւնները չը
լուծուին , անհնար կը ըլլայ վերջիւնալ
ուղերձին մէջ շատադարեալ վարդա-
պետութիւնը կաթիլի աստուածաբան
մը :

պետութիւնը ժողովրդաց առաջարկել՝
իրեւ յիշատուոյ յայտնեալ : Բայց մեր
խելքը կրնայիլ այսպիսի փիճարանու-
թեանց առջեւ . ուստի ձեր բարեպա-
տութեանը փաստաբար կարգերը որ
այդ տեսակ որոշումներ ընելու չ'հար-
կաբէք զմեզ : Ասկէց դատ , որովհե-
տեւ մեր մեծամեծ կաթիլի ազգաց
քով եպիսկոպոսական պաշտօն կը վա-
րենք , աննոց մէջ կեցած վիճակը հա-
նապարտեաց գործածութեամբ դի-
տենք եւ կը ճանչենք :

Արդ , աներկայելի է մեզ համար ,
որ ինքըրուած որոշումը նոր դէպք կը
մատակարարէ կրօնի թշնամեաց՝ կա-
թիլի եկեղեցւոյ դէմ՝ զբարեւո-
լու նոյն իսկ լուսարոյն ճանաչուած
մարդոց ասեղութիւնը , եւ հաւատալի
ենք որ այդ բանը , դանկ Եւրոպիոյ
մէջ , մեծ երկիրներու կառավարու-
թեանց պատճառ կամ պատրուակ մը
կուտայ եկեղեցւոյ ձեռքը դեռ մինչ-
ցած իրաւունքներն ալ գրաւելու :

Այս բաները ձեր սրբութեան ներ-
կայացուցինք այն անկեղծութեամբ՝
զոր կը պարտաւոր առ հասարակաց
հայրն հաւատացեալք , եւ կարգաւոր
որ հրաման ընէք , որ այդ վարդապե-
տութիւնը , որպէ վաւերացումը կա-
ղեն , բնդհանրական ժողովոյն վիճաբա-
նութեանը շնորհայտութիւն :

Մարտի 18-ին
ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
Փարիզ 9 փետր . իրիկուն
Լուր կը պարտի թէ այսօր Պիլի-
լի կողմը քիչ մը յաղթանք երկր է ,
ամբողջներ կազմուելու եւ ձերբակալու-
թիւններ եղեր են :
Հասարակայնի գումարու ճնշն ար-
դիւրեցան մինչեւ ի նոր սնորհաւ-
թիւն :

Փարիզ 9 փետր . իրիկուն
Մարտի 18-ին մէջ երկի ամբողջ գու-
մարուեր , Մարտի 18-ին երկուեր եւ ըս-
նի մը մարտի ձերբակալուել են :
Թիւրքի պարահանդէսը ետ թո-
ղուեցաւ կայսրուհոյն մէջ թեթեւ
տկարութեան պատճառաւ :

Օրէնսդրական ժողովին մէջ Պ .
Ժիւլ Ֆէրի բարեց պաշտօնէից դէմ
երեկուան օրը երեք գումարմանց լուծ-
ուելուն եւ Մարտի 18-ին խաղաղաց
բանտարկուելուն վրայ Ամբաստանց
պաշտօնեայնեք թէ ներկայ անցերը
զբոգեալ պատճառ եղան Պ . Լ . Օլի-
վիէ պատասխանեց թէ հասարակաց
բարեկարգութիւնը չկրնար ծանրա-
պէս գտանդիլ . մեր վարած կուրը
բարեկարգութեան համար չէ , այլ ա-

զատութեան համար :
Պ . Ժիւլ Ֆէրի ըսաւ թէ դատա-
տանական ատենաները վերջին ծայր
կասկածելի են իրեն Ս . յա խօսքին հա-
մար Պ . Ժիւլ Ֆէրի ի կարգ կողուեցաւ :
Փարիզ 10 փետր .

Երեկ իրիկուն պատնէշ կանդակու-
նոր փորձեր եղան Ռանրիլ արուար-
ձանին եւ Պէրլիլի մէջ . բայց քաղա-
քապահ զինուորներն ու բնակիչները չը-
թողուցին : Կուր չպատահեցաւ : Իրի-
կուան ժամի 10 ին (41/2) ամեն կողմ
անդորրութիւն տիրեց : Խառութիւն-
ները վերջացած կը համարուին :
Փարիզ 10 փետր .

Այսօր խաղաղութիւնը կատարեալ
է : Չրոյց կայ թէ Ֆրոնկֆուրտի
վախեր է :

Առեւտրական Հեռագիր .
Լիվերուոյ 10 փետրվար
Բաժնակ , Մ . Ն . 0 . 11 1/2 — 11 1/2
Մախուած 12000 հակ .

Մարտի 18 40 փետրվար
Յորին ի խառ թու
Բաժնակ անվտիտի
» Առանա Քր . 115
» Վրաստան Քր . 403
Երեւոյ լը բա է .
Մետաքս , խաղակ , անվտիտի

ՅոՆՏՕ
40 փետրվար
Օստ . Բոստ . Լոնտրա 43 1/2 — 43 1/2
» » Փարիզ 43.92 1/2 — 43.75
» Փոսի » — 332
» » Նոր » 304.50

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
ԵՏԱՅԱԸ ՈՒՄՈՒՄԵՆԷ
30 յունվար ուրբաթ իրիկուն
զոցուեցաւ 48 13
31 » շաբաթ առաւօտ
զոցուեցաւ 48 13
կէս օր դոցուեցաւ 48 16
բայուեցաւ 48 16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
Բ . Գոռը Եւրոպական Թուրքիոյ
երկաթուղեաց ընկերութեան հիմնա-
կան կանոնադրութիւնն ընդունեց ,
որով յիշեալ ընկերութիւնը վերջնա-
կան կերպիւ կազմուած ու կառավա-
րութեան ճանչուած է :

Վերջին փոխուրութեան ստանն-
քէն մինչեւ հիմա Մարտի 18-ին շոգե-
նաւներով եկած ուրեւոյ ջոճարներուն

ՏՐԵՄԵՆՕՍՄԻԹԻՆԷ

Լրտես մարտակամներ . — Մտաբանու-
թիւնն ու մտանոթիւնն . — Լիտի իշխանու-
թիւնն . — Արտիլերիի վարչոյ չկայ . — Ազ-
գային ժողովը :

Մեր եկեղեցիները թատրոն դար-
ձած են . ամեն իրարիկ ժողովուրդը ան-
հանգիստ արտով նորանոր տեսարան-
ներու հանդիսատես ըլլալով կը պատ-
րաստուի . կանանց մեծ մասը դուռն
գոյն մէ վախնալով կերակի եւ աննի
օրերը առանց պատարագ տեսնելու
կանցունեն . սակայն մի քաղաքացի
մայրապետներ՝ Էլինա մուշակնի բու-
մէջ սրբաւոր . Գեր . Հոռոնոյն հա-
մար նախառակ ըլլալով կամ ժողովուր-
դը լրտեսելու մտօք եկեղեցի կու գան :
Տե՛ս , ի՛նչպէս հոն Եօթն խոցի խո-
րանին առջեւ ծուռի չողած՝ մերթ
քմր մերթ աչքերնուն պոչով ամբու-
նէն ըրահանային եւ ըրահանային ամբու-
նին վրայ փոխտակի հայեցումը
նետելով իրենց ցամբած ու անդա-
հար չըթնալքը կրկնեցին . . . շա-
տախոս վարդապետայն ազգովքը իրենց
միտնովն քով բան մը չէ :

Չարմանալի աղօթք եւ տարօրի-
նակ լրտեսութիւն . անոր համար է որ
մեզունքու ըրգեմնիս պէս խուսի խուսի
Գաղտնապէս մայրապետք օր եւ զիշեր
Հասունեանի տեղապահին դռնէն պա-
կաս չեն . . . կեղին կը մանեն մէկը
մէկու անկողին վար հծմեղով . . .
կարծես թէ կարելու գործ մը կը
անանեն . . . Բայց ասոնց շատերն
անանի մայրապետներ են , որ տաժա-
նիկ աշխատութեամբ երկի բնտուղով
կամ իրենց լիզուին կոչու դարձուած-
ներուն , կամ իրենց խոստու դէմքին
եւ կամ անհաճ ընաւորութեան պատ-
ճառաւ չկրնալով գտնել , ի հարկի
տարեալ գրքերնք մայրապետ կոչեր
են , եւ արքայութեան մէջ կուտակն
անթուած արտիլ յարահանելու մը-
տօք ըրահանային առաջ պատարագչու
եւ պարարտ հացիկերովներ կուտան :

Եկեղեցեաց սեղաններուն վրայ ,
կը ստիպու ըսելու . Աստուծոյ տեղ ,
յամաութեան կուտակն պաշտուելը
կը նշմարի մի Գեր . Հոռոնոյն ու կողմ-
նակիցներուն՝ հոռովեանց հայր լա-

տինացիներու տխուր եւ աղքատութեան
ուրաղիքը այնչափ մեղաց առիթ ե-
ղաւ , եւ հոռով ուրեմն ուրիշ բա-
ժանման մ'ալ պատճառ պիտի ըլ-
լայ . . . Ի՞նչ դճաղք . . . ախ մը փա-
ռամով եւ շահախնդիր եկեղեցական-
ներու եւ աշխարհականներու զօճ պի-
տի ըլլաւ . . . Գիտեմ թշուաւու-
թիւնները ողբալու համար խորհնացի
մը պէտք է : Մեր գլխը հասած չար-
եաց սկզբնապատճառը՝ անվարանու-
թիւնն ու մտանոթիւնն է . . . Ներ-
կայ պարագային մէջ երկուքն ալ
կը դատուի . . . մտանոթիւնն առ
Հոռով եւ անվարանութիւնն աղքա-
տեր ու ողջամիտ մասին հետ . . .
ինչո՞ւ . . . սակայն յամաութեան եւ
փառքի համար : Ո՞վ գրիտառ . . .
ըրահանային ձեռքը սրբազան վարդա-
պետութիւնները սրբալի այլաբոխ-
եալ կերեւան . . . դու հեղու թիւն
քարոզիցի , աննք դուռնութիւն կը
սիրեն . . . դու աղքատ ելի , խրճիթի
մը մէջ ծնար , աննք պարանոնբու-
մէջ կը բնակին . . . բայց գտնէ ժո-
ղովուրդը հանգարտ ձգեին . . . ո՛չ

ոչ , այ չեմ կրնար ճանչնալ Աւետարա-
նիկ մէջ քարոզած մտքուր եւ սուրբ
կրօնքը . . . պաշտօնեայնեքը զանն
խաղաղիկ եւ իրենց ձեռքին գործեր
ըրեր են :

Գ .
Հոռոնոյնք իրենց պաշտած ա-
նունը յամաւարար իշել կու գն ,
սակայն ժողովուրդը կեղծիք չգիտե-
լի զնրեր որ անոր համար աղօ-
թէ : Ախ օրէնք մը որ խրճի մտաց հը-
րամայի : Յոռովուր 25 կիրակի օրը , ժո-
ղովուրեան Յոհան Սկիւրեան եկե-
ղեցին ճայնաւոր պատարագի ատեն
կը կարգը Հասունեանի անունն յի-
չելու եկաւ , բոլոր ժողովուրդը սաք
եղաւ կանգնեցաւ , ըրահանային բերնէն
« Մերազան Պապին մերոյ Տեառն Պի-
տի եւ » լսելուն պէս միաձայն եր-
գով « Գոհութիւն » սկսեց : Պատա-
րագ իր սարսափած ետին դարձաւ ,
քիչ մնաց որ սկիհն առնելով ներս պի-
տի փակէր , բայց Առաքելեան տե-
ղապահին խնորհած « լուսի իշխա-
նութիւն » լուսարին զօրութեան վախ-
նալով կանգ առաւ , որովհետեւ այդ

